

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De vtili. Capvt V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

cum utilitate coniuncta, omnis autem honestas cum virtute posita est.

De honesto.

Virtus est animi habitus, laudabiles eos efficiens, in quibus est: cuius quatuor sunt fontes, Prudentia, Iustitia, Fortitudo, Temperantia, de quibus in demonstratio genere dictum est.

Nunc quomodo ex partibus antea enumeratis, orator elicere possit argumenta ad rem suadendam, vel dissuadendam, ostendemus, si rem secundum iustitiam probare velit.

Honesti ratio quomodo tractanda.

Primum demonstrabit, eam diuino cultui consentaneam, summo numini gratam, & acceptam.

Secundo patrum institutis, & legibus, consuetudinibus maxime conuenire: parentum, affinium, ciuium charitatem inter se continere.

Tertio spectare ad referendam gratiam, quo nullum officium magis necessarium est.

Quarto improborum audaciam reprimere, bonis signum ad bene sperandum proferre.

Quinto disciplinam, modestiam ciuitatis, hoc maxime facto contineri.

Postremo, nefas esse fidem violare, officium negligere, ignominiosam perfidiam notam subire, seruandam cum hostibus fidem, necessitudinem cum clientibus, retinendam, deinde religiose obseruandum, verus dictum. *Quod ubi si non vis, alibi non faceris.*

Vt rem honestam esse secundum fortitudinem planum faciat orator, in primis magnam esse ostendet, quæ non vile habeat virtutis experimentum.

Secundo, pro honesta causa non modo subeundos, sed vltro etiam appendendos, esse labores.

Tertio, mortem quauis turpitudine iucundiorē esse.

Quarto, virum non esse, qui propter dolorem ab officio, fortitudine, & honestate recedit.

Quinto pro veritate, & sua, suorūq; sed potissimum pro Dei gloria nullas inimicitias, formidandas, nulla tormenta recusanda.

Temperantiam vberem suauis, & dissuasoria materiam suppeditabit, cum ostendet, quam magnum, quam regium, quam diuinum sit libidinem coercere, vota immodica, & cupi-

ditates non admittere, volitantem vanæ laudis cupiditate animum cohibere: eundem crudelitate incitatum, ratione compefcere, victis ignoscere, iacentes erigere, denique in summa dignitate, & rerum potentia tenere modum.

Prudentia per cæteras sparsâ virtutes efficiet, vt orator aduocet in consilium præteritas, memoria duce, & comite experientia, consideret præsentis, consulat peritos, bonisque consiliarios, seipsum excitet, & acuat ad bene coniiciendum, ratiocinetur, prouideat, circumspiciat locum, tempus, facta, personas, prospiciat difficultates, & mature adhibeat remedium.

Hæc ad prudentiam: quæ secus fiunt, contra prudentiam fiunt.

De utili.

CAPVT V.

Vtilitatis duæ sunt partes. Prima incoluntitas, altera felicitas. Proponet igitur prudens orator malorum fugam, eo enim argumento maxime afficiuntur auditores, nec vilis est adeo sui negligens, qui non statim cogitet, quo pacto se à periculo expedire, & salutem consequi possit. Felicitas omnes utilitates complectitur, quæ humanam vitam exhilarant, sub ea continentur artes, nobilitas, gloria, amicitia, pulchritudo, robur, valetudo, omnia denique commoda, quæ tanti faciunt mortales, vt ad ea pene sola aures arri-gant, cætera perfunctorie, & oscitanter audiunt.

Vtilitatis duæ partes.

De necessario facili, incundo.

CAPVT VI.

Omnis porro argumenta facile obruit necessarium: Nam, & si utilitates, quam speciosissimæ ostendantur, inueniuntur tamen adeo segnes animæ, quæ non facile commouentur, maxime si quid exhauriendum est in negotio laboris. At vbi necessitas rei obeunda clarissime ostenditur, qualis est, salus